

ZBORNÍK
SLOVENSKÉHO
NÁRODNÉHO
MÚZEA

ARCHEOLÓGIA
ROČNÍK XC – 1996

ZBORNÍK

SLOVENSKÉHO
NÁRODNÉHO
MÚZEA

ANNALES
MUSEI
NATIONALIS
SLOVACI

ARCHEOLÓGIA
6

ROČNÍK
XC - 1996

ZBORNÍK

SLOVENSKÉHO NÁRODNÉHO MÚZEA

ARCHEOLÓGIA

6

Predseda Edičnej rady SNM
PhDr. Peter Marák

Redakčná rada

PhDr. Štefan Holčík, CSc. (predseda), PhDr. Beata Egyházy-Jurovská,
PhDr. Dušan Čaplovič, CSc., Prof. PhDr. Richard Marsina, DrSc.,
PhDr. Erela Studeníková, CSc., PhDr. Stanislav Šiška, DrSc.,
PhDr. Adrian Vallašek, PhDr. Ladislav Veličák, CSc.

Odborný redaktor a zostavovateľ
PhDr. Beata Egyházy-Jurovská

Šéfredaktorka Vydavateľstva SNM: PhDr. Beata Egyházy-Jurovská
Výkonná redaktorka: PhDr. Ľubica Slamečková
Technická redaktorka: Melánia Gajdošová

Autori kresieb:
Katarína Čičová, Vladimír Mateička a autori

Autori fotografií:
Mikuláš Červeňanský, Marta Novotná

Preklad resumé do nemčiny:
Mgr. Ute Kurdelová

Sadzba: C.T.S., Latorická 21, 821 07 Bratislava
Tlač: SANTORA, s. r. o., Lamačská 1, 833 30 Bratislava

Vydalo Slovenské národné múzeum - Národné múzejné centrum,
Vydavateľstvo SNM, 1996

INHALT

Úvod	5
Moje prvé stretnutie s Levom Zacharom	7
Prinos Leva Zachara ku keltskému mincovníctvu v Bratislave	9
Der Beitrag von Lev Zachar zum keltischen Münzwesen in Bratislava ..	12
Kultúrne kontakty juhozápadného Slovenska na prelome starého	13
a stredného eneolitu	
Kulturelle Kontakte in der Südwestslowakei an der Wende des	37
alten und mittleren Äneolithikums (Jungsteinzeit)	
Petrografická charakteristika horninového materiálu	39
z archeologického výskumu pri Budmericiach a Tmava	
Petrographische Charakteristik des Gesteinsmaterials	41
der archäologischen Forschung bei Budmerice und Tmava	
Encoliticé (Bajč-Retz) zvieracie osteologické pozostatky	41
z Trnavy-Horného Pola	
Äneolithische (Bajč-Retz) osteologische Tierreste	42
aus Tmava-Horné Pole	
Zelezný nôž z Matianky	43
Das eiserne Messer aus Marianka	55
Juraj Bartík - Gertrúda Březinová: Laténske osídlenie v polohe Tmava-Horné Pole	57
Die latènezeitliche Besiedlung in der Lage Tmava-Horné Pole	84
Margaréta Musilová - Branislav Lesák: Neskorolátencke osídlenie	87
na Hlavnom námestí č.7 (Kutscherfeldov palác) v Bratislave	
Spätlatènezeitliche Siedlung in Bratislava, Hlavné nám. 7	105
(Kutscherfeld-Palais)	
Germánske sídliskové objekty medzi Tmavou a Bohdanovcami	107
Germanische Siedlungsobjekte zwischen Tmava und Bohdanovec	120
Archeozoologické nálezy z germánskych objektov v Bohdanovciach	120
Archäozoologische Funde aus germanischen Objekten in Bohdanovce ..	121
Petrografická charakteristika kamenej industrie z lokality medzi	122
Bohdanovcami a Tmavou	
Petrographische Charakteristik der Steinindustrie aus der Lokalität	122
zwischen Bohdanovec und Tmava	
Liudmila Kraskovská - Erela Studeníková: Príspevok k osídleniu „Pieskov“	123
v Zohore, okr. Bratislava-vídiak	
Beitrag zur Siedlung Piesky in Zohor, Bez. Bratislava-Land	147
Magda Pichlerová - Katarína Tomčíková: Archeologická zbierka zo Želiezoviec IV.	149
Archäologische Sammlung aus Želiezovce IV.	181
Križ pre každého-sentencie nad (štátnym) znakom	183
v ľudskom dejinnom súvisí	
Ein Kreuz für Jedermann	194
O tzv. Bratislavských pohároch	197
(Príspevok k poznaniu keramických goticých pohárov)	
Über die sogenannten Bratislava-Becher	204
(Ein Beitrag zur Erkenntnis der gotischen Keramikbecher)	

Arasileon

Venované PhDr. Leoovi Zacharovi k nedožitému životnému jubileu.

Prešli už dva roky, čo nečakane na vrchole tvorivých síl opustil naše rady kolega, priateľ PhDr. Lev Zachar. V tomto roku si pripomíname nedežité jubileum, 50 rokov od narodenia (3. mája 1946), tohto zanieteneho archeológa, erudovaného odborníka, dlhoročného múzejného pracovníka.

Už počas štúdia sa zamerl na problematiku keltského osídlenia Slovenska, pričom spracoval najmä kovovú industriu z typologicko-chronologickej stránky. Po nástupe na jeho stále pracovisko, do oddelenia pravekej archeológie Archeologického ústavu (dnes Archeologického múzea) Slovenského národného múzea v Bratislave dostal možnosť venovať sa svojej špecializácii a sústredil sa na riešenie dvoch hlavných okruhov problematiky doby laténskej. V prvom z nich priniesol významné výsledky pokiaľ ide o charakter a chronológiu keltského osídlenia hlavného mesta Bratislavy. Dospel k závažným poznatkom potvrdzujúcim jednoznačne oppidárne postavenie a charakter Bratislavy v poslednom storočí pr. Kr. Vlastnými terénnymi archeologickými výskumami a prehodnotením starších nálezov vymedzil územné rozšírenie osídlenia a spracovaním mincovníckej dielne (technológia razenia, typy razieb, ich rozšírenie v širšom rámci) dokázal špecifické postavenie bratislavského oppida, významného hospodársko-správneho strediska širšej keltskej komunity.

Odborný záujem sústreďuje aj na dovtedy málo prebádanú oblasť Záhoria, kde svojimi výskumami na sídliskách Kúty-Čepangát, Šaštín-Stráže, Studienka-Ohrady, Mláky, ako aj v Plaveckom Podhradí na oppide v polohe Pohanská doplnil obraz poskytujúci vo svojom súhrne značne intenzívnejšie osídlenie tohto priestoru v predmetnom období.

Zvláštnu pozornosť v rámci problematiky spracovania kovovej industrie venoval mečom, ktoré odborne vyhodnotil vo viacerých štúdiách nielen vo vnútrokarpatskom, ale celoeurópskom rámci. Podobne spracoval i laténske spony, pričom vytvoril ich zoradením základnú chronologickú schému ich vývoja, ako podklad pre ďalšie bádanie.

Celkové výsledky vedeckovýskumnej činnosti Leva Zachara predstavujú spoľahlivú bázu pre rozvinutie ďalšieho hľadania doby laténskej v tej-ktorej pracovnej oblasti.

Zosúladením záujmu o umenie vôbec a keltské umenie zvlášť, vzniklo z pera L. Zachara dielo Keltské umenie na Slovensku (Die keltische Kunst in der Slowakei) v ktorom po prvýkrát podal celkový obraz keltskej výtvarnej tvorby na severe Karpatskej kotliny.

Prácu charakterizuje vysoká odborná a výtvarná úroveň, čím dôstojne doplnia najvýznamnejšie zahraničné publikácie podobného zamerania.

Lev Zachar ako múzejník priblížil širokej verejnosti nielen výsledky svojej práce a špecializácie, ale sprístupnil aj iné oblasti kultúrno-historického rázu (etnografia, etnológia, geológia a i.). Aj táto činnosť Leva Zachara založená na zmysle pre interdisciplinárnu spoluprácu sa stretávala s mimoriadnym ohlasom.¹

Predčasným odchodom Leva Zachara tak vznikla veľká strata nielen v teoretickom a kultúrnom bádani keltského obdobia v uvedenej problematike, ale aj v interdisciplinárne zameraných činnostiach Archeologického múzea SNM. Až budúcnosť ukáže, čo všetko znamenal Lev Zachar nielen ako odborník, ale aj ako dobrý radca, kolega, priateľ...

Tento Zborník Archeológia, ktorý mu venujeme k nedežitému jubileu, je súčasne prejavom našej úcty k nemu, pretože si uvedomujeme čo znamenal a ako nám chýba.

Beata Egyházy-Jurovská

Jozef Paulik

¹ Výberová bibliografia PhDr. Leva Zachara do roku 1994, Zborník SNM 88, Archeológia 4, 1994, s. 196.

VYSVETLIVKY POUŽITÝCH SKRATIEK

AAC	- Acta Archeologica Carpatica
AA	- Hung Acta Archeologica Academiae Scientiarum Hungaricae, Budapest
AÉ	- Archeológiai Értesítő, Budapest
AH	- Archaeologia Hungarica, Budapest
AP	- Archeologia Polski
AR	- Archeologické rozhledy, Praha
ArchA	- Archaeologia Austriaca, Wien
AV	- Archeološki vestnik, Ljubljana
AVANS	- Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku, Nitra
BerRGK	- Bericht der Römisch-Germanischen Kommission, Frankfurt a. Mein
Bratislava, čas. NVB	- Bratislava, časopis Národného výboru Bratislavy
ComArchHung	- Communicationes Archaeologicae Hungariae, Budapest
ČMM	- Časopis Moravského muzea, Brno
FA	- Folia archeologica, Budapest
FÖ	- Fundberichte aus Österreich, Wien
HS	- Historica Slovaca
Inv.Arch	- Inventaria Archeologica, Bonn
IPEK	- Jahrbuch für prähistorische und ethnographische Kunst, Berlin
Jahrbuch des RGZM	- Jahrbuch des Römisch-Germanischen Zentralmuseum, Mainz
MAGW	- Mitteilungen der Anthropologischen Gesellschaft in Wien
MPK	- Mitteilungen der Prähistorischen Kommission der österreichischen Akademie der Wissenschaften, Wien
OP	- Obzor prehistorický
Pam. arch.	- Památky archeologické, Praha
PBF	- Prähistorische Bronzefunde, München
PV	- Přehled výskumů, Brno
PZ	- Prähistorische Zeitschrift, Berlin
RGF	- Römisch-Germanische Forschungen
Sborník ČsSA	- Sborník Československé společnosti archeologické, Brno
Sborník FFBU	- Sborník Filozofické fakulty, Brněnské univerzity, Brno
SIA	- Slovenská archeológia, Nitra
SMSS	- Sborník muzeálnej slovenskej spoločnosti
ŠZ	- Študijné zvesti Archeologického ústavu SAV, Nitra
Zborník SNM	- Zborník Slovenského národného múzea, Bratislava
WAB	- Wissenschaftliche Arbeiten aus dem Burgenland, Eisenstadt